

Sessie 9: Nieuwe verwachtingen van gemeentelijke uitvoering: hooggespannen of haalbaar?

5 conclusies stand van de uitvoering gemeenten

- Hoofdboodschap: Er zit veel potentieel bij gemeenten om invulling te geven aan maatschappelijke opgaven. De randvoorwaarden om dat potentieel te benutten zijn echter niet op orde

Kiezen in schaarste

Van pleisters naar preventie

Slim sturen met regels en geld

Effectieve ketensamenwerking: de AVG als mogelijk-maker

Personeel als het gouden fundament

Aandachtspunten uitvoering hebben gevolgen voor echte mensen

Nathalie en Dunya

Energie
Woonzekerheid
Verduurzaming

Gerrit

Betrouwbare overheid
Werkzekerheid
Inrichting buitengebied

Ronald en Marijke

Schulden
Inkomenszekerheid
ZZP'ers

Inwonerperspectief – Gemeentelijk perspectief – Ketenpartnerperspectief

Recht doen.

Een hoopvolle agenda voor heel Nederland.

Ontwerpverkiezingsprogramma CDA 2023-2027

Iedere dag Beter

Van Vertrouwenscrisis naar Noaberstaat

TWEDE KAMER

Visie en Verkiezingsprogramma 2023-2027

NU DE MENSEN

SP

Toekomst

Een Europees ver...

V

Concept verkiezings...

TOEKOMST MADE IN EUROPE

Verkiezingsprogramma 2023

Tijd voor herstel

Vertrouwen. Zekerheid. Perspectief.

te geven. en stellen.

en optimistische toekomst.

Verkiezingsprogramma VVD 2023

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

NIEUWE VERBONDENHEID

CONCEPTVERKIEZINGSPROGRAMMA 2023-2028

Christen Unie

Samen voor een hoopvolle toekomst

GROEN LINKS PvdA
Concept-verkiezingsprogramma 2023-2027

Concept-verkiezingsprogramma 2023-2027

Nieuwe energie voor Nederland.

D66

Een wereld te herwinnen

Inhoudsopgave

1. Een leefbare Aarde
De Klimaat- en natuurcrisis eerlijk aanpakken
2. Dierenrechten
Dieren hebben het recht om te leven naar hun aard
3. Voedsel en landbouw
Samen op weg naar betaalbaar, gezond en duurzaam eten
4. Economische systeemverandering
Genoeg voor iedereen en de grenzen van de planeet
5. Zorgen voor de toekomst
Zorgen voor een beter dan genozen
6. Groen en betaalbaar wonen
Genoeg ruimte voor ons allemaal
7. Kennis en cultuur
Een leven lang ontwikkelen
8. Een rechtvaardige samenleving
Vechten voor vrijheid, veiligheid en een integere overheid
9. Europa en internationale solidariteit
Naar een groene, rechtvaardige en diervriendelijke wereld

NEDERLANDERS WEER OP 1

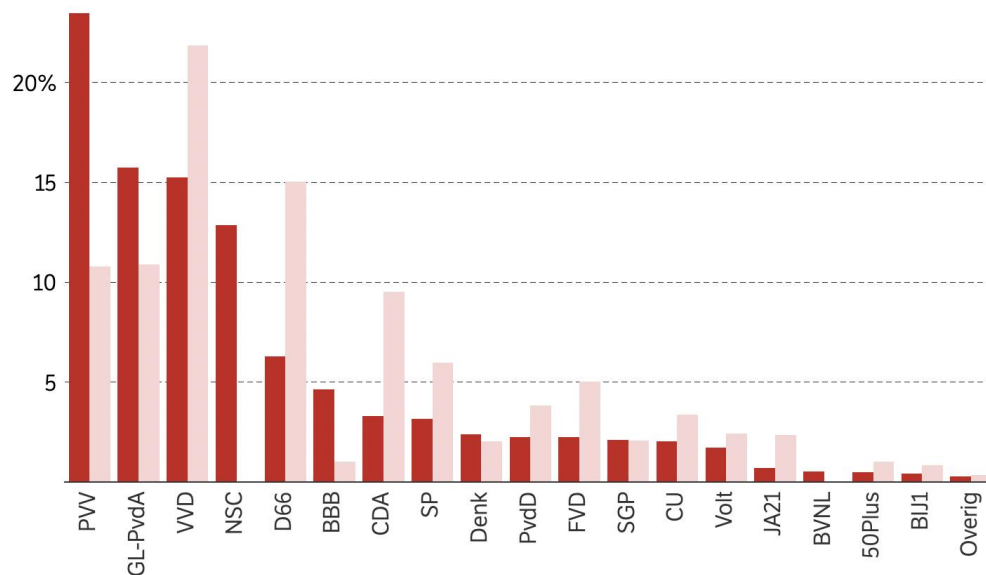
PVV VERKIEZINGSPROGRAMMA 2023

En toen...

WELKE PARTIJ KRIJGT DE MEESTE STEMMEN?

Landelijke uitslag als percentage stemmen per partij

■ 2023 ■ 2021

In de verkiezingsuitslag van 2021 zijn de stemmen op GroenLinks en PvdA samengevoegd

Bron: ANP • Bijgewerkt 28 november 2023 18:21 • NRC

- Wat betekent uitslag voor de analyse?
- Accenten er uitgelicht voor mogelijk kabinet over rechts PVV, VVD, NSC, BBB.

Kiezen in schaarste

- **Vertrouwen** in gemeenten: **expliciet** genoemd (D66, GL/PvdA, CDA, CU, BBB, NSC) en **impliciet** in nagenoeg alle programma's (opgaven in wijken, rol gemeente)
- **Breed aandacht balans taken, zorgvuldige decentralisatie en passende middelen. Beleidsvrijheid** algemeen (GL/PvdA, CDA, BBB, CU, NSC), of varieert per opgave (VVD, D66). Zware decentralisatie, regio (BBB)
- Alle programma's: **nieuwe taken of intensivering**. Opvallend: boa's
- **Versterken uitvoeringsorganisaties: soms generiek**. 'Investeren in de uitvoering' (D66, CDA) en 'sterke uitvoeringsorganisaties' (CU) 'reductie rijksambtenaren, uitvoering ontzien (NSC) en **soms specifiek** migratieketen (VVD, CU), arbeidsinspectie (CU), Belastingdienst (NSC)

Van pleisters naar preventie

- “**preventie**” komt vooral voor bij thema's in het **sociaal domein/zorg**, gericht op inwoner (GL/PvdA, D66, CU, BBB,) en **veiligheid**, gericht op samenleving (VVD, CDA). Bij NSC breed als generiek thema.
- Sommige partijen (D66 en GL/PvdA) leggen de **verantwoordelijkheid voor preventie** op **nationaal** niveau: het rijk moet de preventie aanpak coördineren. Andere partijen (VVD en (vooral) CDA, CU en Volt) leggen de **regierol** meer bij **gemeenten** neer.
- Grote rol voor sociale basis en lokale gemeenschappen. Interactie met inwoners: **Burgerberaden en referenda** worden veel genoemd, door een breed palet aan partijen.
- **Complexiteitsreductie**: weinig als generiek thema. Vaak **koppeling aan menselijke maat/maatwerk**

Slim sturen met regels en geld

- **Uitvoering betrekken** veel genoemd (VVD, D66, CU, BBB, PVDA/GL, CDA, NSC), soms specifiek i.r.t. gemeenten en soms wordt **uitvoeringstoets** (VVD, D66) ook specifiek genoemd.
- **Voldoende middelen** genoemd door **iedere partij**. Maar: *‘Waar partijen in de tekst van hun verkiezingsprogramma’s vaak veel aandacht hebben voor de financiële positie van gemeenten, is dit in de harde cijfers uit de doorrekeningen in substantieel mindere mate terug te zien’* Binnenlands Bestuur 30-11
- **Structurele financiering** (CDA, D66, CU, VVD, BBB, VOLT, NSC), **minder SPUKS** (CDA, VVD, BBB) **meer autonomie in besteding** (VVD, BBB, PVDA/GL, CDA, NSC).
- Meer ruimte om **eigen belasting** te heffen (CU, D66, CDA, NSC) **specifieke nieuwe mogelijkheden** voor gemeentelijke belastingen, zoals op braakliggend grond of leegstand. (GL/PvdA, CU, D66), **maximumpercentage stijging OZB** (VVD)

Effectieve ketensamenwerking: de AVG als mogelijk-maker

- **Gegevensdeling meestal geen apart thema** (NSC, CU wel), genoemd in relatie tot **zorg** (VVD, GL/PvdA, CDA, D66, CU), **veiligheid** (ook i.r.t. WgS) (BBB, VVD, GL/PvdA, CDA, D66) **niet-gebruik van minimaregelingen** (GL/PvdA, CDA) **beoordeling asielaanvraag/migratie** (VVD) en **gevangeniswezen** (VVD)
- Wel **specifiek aandacht voor privacy (in den brede)** van burgers en breed m.b.t. **overzicht en recht op zorggegevens** (VVD, BBB, CDA, D66, GL/PvdA, CU)
- Over rol AP: **Sterkere AP met voldoende middelen** (D66, GL/PvdA, CU, Volt, NSC en SP), ook in het kader van **Europese wetgeving** (CU, Volt, D66, GL/PvdA) en **Big Tech** (SP), aandacht voor negatief effect **algoritmen** (CDA, VVD, GL/PVDA, NSC)

Personeel als het gouden fundament

- **Arbeidsmarktkrapte** in meeste programma's **geen generiek thema**.
- **Generiek thema bij 2 partijen: Landelijke krapteaanpak** bij D66, gericht op **vergroten aanbod** en **hogere productiviteit**, niet specifiek gemeenten. NSC ook breed thema, specifiek aanbod **top 10 krapteprofielen**.
- Wel genoemd i.r.t. specifieke sectoren **kinderopvang, onderwijs, zorg** (GL/PvdA, CDA, CU, PVV), **tempo energietransitie** (D66), **OM** (BBB) en **bouwopgaaf** gemeenten (Volt)
- Oplossingsrichtingen: **Robotisering/digitalisering** als oplossingsrichting **beperkt genoemd** (D66, CDA), **meer mensen aan het werk** door **eerlijker belastingregels** (CDA), **minder bureaucratie en administratie** (PVV, NSC), beperken overhead, voltijd aantrekkelijker maken
- **Overheid als werkgever: Ruimte voor de professional** en de uitvoering (CU, GL/PvdA, VVD, CDA, D66, NSC), uitwisseling beleid en uitvoering (VVD), **investeren in de uitvoering** (D66, NSC), **beperken externe inhuur** (BBB, SP, NSC), minder rijksambtenaren, meer uitvoering (NSC)
- **Nieuwe/geïntensiveerde taken** die veel **capaciteit en nieuwe vaardigheden** gaan vragen op lokaal bestuur, veiligheid, asiel, sociaal domein, zorg, groen, energietransitie

Opvallend: dienstverlening dichtbij, regio en loketten als thema

- Veel aandacht voor **loketten bij gemeenten**
- **Nabije en betrouwbare overheid en 1 overheid**
- **Aandacht voor regio**
- **Uitvoeringsorganisaties** vestigen zich **verspreid over het land**

Aandachtspunten (1/2)

- **Grote onbekende** op aantal thema's: **PVV**
- Nabijheid inwoners voor **terugwinnen vertrouwen: rol gemeente cruciaal = kans**
- Er wordt **veel naar gemeenten gekeken** voor taken. Combi met **beperkt aandacht versterken uitvoeringsorganisaties = risico**
- **Arbeidsmarktkrapte nauwelijks thema**, terwijl er grote opgaven liggen die niet alleen capaciteit maar ook nieuwe vaardigheden vragen. Relatie **arbeidsmarktkrapte** op opgaven wordt beperkt gemaakt (voorbeeld: inzet boa's)
- **Aandacht voor kiezen in schaarste en afwegingskader** blijft van groot belang

Aandachtspunten (2/2)

- **Goede intenties betrekken uitvoering bij beleid: Hoe borgen** dat uitvoerbaarheid ook echt meegenomen wordt?
- **Financiën:** papier vs. praktijk
- **Gegevensdeling** zit erg op **beschermen**: afweging verschillende belangen komt beperkt voor, behalve bij specifieke zaken als niet gebruik regelingen en zorg
- **Complexiteitsreductie beperkt als generiek thema**, terwijl het randvoorwaardelijk is.
- **Overheidsloketten bij gemeenten en nabijheid** veel genoemd

Resolutie

Resolutie

Formerende partijen, gebruik de kracht van lokaal bestuur!

Inleiding

Als gemeenten zijn wij onderdeel van de oplossingen voor de grote maatschappelijke vraagstukken. Wij staan dicht bij onze inwoner: we betrekken hen bij totstandkoming van nieuw beleid en uitvoering. Wij geven de overheid een persoonlijk gezicht in het contact met onze inwoners en geven inzicht in de noodzaak van sommige keuzes, ook als die soms pijnlijk zijn. Tegelijkertijd zijn we wendbaar en flexibel, herkenbaar en laagdrempelig. Dit stelt ons in staat om kleinschalige oplossingen te vinden voor levensgrote problemen. Problemen die van plek tot plek en van regio tot regio kunnen verschillen en dus om eigen oplossingen vragen.

Gemeenten willen met het nieuwe kabinet een agenda maken die gericht is op de aanpak van de grote maatschappelijke vraagstukken. Voor een goede samenwerking tussen het rijk en gemeenten moet de interbestuurlijke verhouding worden verbeterd en de financiële verhoudingen weer in balans gebracht. Dit vraagt om erkenning vanuit het rijk voor de financiële positie van gemeenten. We brengen scherp op het netvlies dat gemeenten alleen met een goede (financiële) uitgangspositie bij kunnen dragen aan het oplossen van grote maatschappelijke problemen. Dit is de weg naar een constructieve samenwerking gebaseerd op onderling vertrouwen en respect voor elkaars positie en verantwoordelijkheden. De volgende resolutie maakt dit concreet.

Concluderende dat: Gemeenten bijdragen aan het oplossen van de grote problemen in onze samenleving.

Elke dag zien en horen gemeentebestuurders de zorgen over bestaanszekerheid, kansengelijkheid, de toekomst van de zorg, woningbouw & de inrichting van Nederland, klimaat & energie, en asiel & migratie in de samenleving. Wij kunnen en willen hier daadkrachtig en voortvarend mee aan de slag gaan door het initiatief te nemen. Door onze nek uit te steken en een stap naar voren te zetten. Voor onze inwoners en met andere partijen.

- Goede uitgangspositie is nodig!
- 7 punten die daar voor nodig zijn
- Naast stevige inzet op financiën, ook aandacht voor schaarste, uitvoerbaarheid, vereenvoudiging en noodzaak van keuzes.